

2. Волинець К.І. та ін. Сучасні підходи до формування у дітей старшого дошкільного віку ціннісного ставлення до природи. *Народна освіта. Електронне наукове фахове видання*. Вип. 2 (41). 2020. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6217

3. Волинець Ю.О. Формування творчої самостійності у дітей старшого дошкільного віку в процесі пізнавальної діяльності. *Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи*: збірник наукових праць за заг. ред. Г.В. Беленької, В.І. Бондар, І.М. Шоробури. Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2020. 496 с.; С. 59-68.

4. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна, О.М. Половіна та ін.; наук. ред. Г.В. Беленька ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

5. Плохій З. Еколого-розвивальне середовище дошкільного навчального закладу (інноваційні підходи). *Дошкільне виховання*. 2010. № 7. С. 6-10.

6. Потьомка С.Г. Пошуково-дослідницька діяльність в ДНЗ. *Vseosvita*. 2019. URL: <https://vseosvita.ua/library/stattaposukovo-doslidnicka-dialnist-v-dnz-107572.html>

УДК 373.2(075.8)

*Ольга Гришко, Катерина Щербина
(Полтава)*

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРИ ФОРМУВАННІ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

«Індивідуальний підхід» як принцип навчання й виховання дітей завжди був присутній у дошкільній педагогіці, проте його сутність актуальна і для сучасних наукових досліджень. Науковці, методисти та вихователі переконані, що забезпеченню успіху у вихованні та навчанні дітей в закладах дошкільної освіти, сприяє врахування вікових та індивідуальних особливостей кожної дитини, тобто реалізація індивідуального піходу. Для того, щоб дитина ефективно засвоювала знання з математики, треба навчати її тому, що лежить у «зоні найближчого розвитку». Тобто надавати для вивчення матеріал, котрий дитина здатна сприйняти, зрозуміти і усвідомлювати самостійно. Саме такий освітній матеріал чинить на психіку дошкільника розвиваючу дію.

Ключові слова: дошкільник, математика, елементарні математичні уявлення, індивідуальний підхід, вихователь.

«Individual approach» as a principle of education and upbringing of children has always been present in preschool pedagogy, but its essence is relevant for modern research. Scientists, methodologists and educators are convinced that ensuring the success in the upbringing and education of children in preschool education, takes into account the age and individual characteristics of each child, ie the implementation of individual march. In order for a child to effectively acquire knowledge of mathematics, it is necessary to teach him what lies in the «zone of immediate development». That is, to provide material for study that the child is able to perceive, understand and realize independently. Such educational material has a developing effect on the psyche of the preschooler.

Key words: preschooler, mathematics, elementary mathematical concepts, individual approach, educator.

Сьогодні інтелект стає головною продуктивною силою, основою творчого розвитку та духовної культури суспільства. Саме тому виникає необхідність формування хоча й елементарних, проте наукових математичних уявлень, починаючи ще з раннього дошкільного віку.

Зараз найбільш поширеним положенням, яке є основою нових концепцій математичного розвитку дошкільників, це врахування індивідуальних особливостей дітей, їхніх природних здібностей. Йдеться, власне, про індивідуальний підхід у навчанні та вихованні.

Педагогами, психологами, методистами з дошкільної освіти було опрацьовано багато матеріалу з проблеми індивідуалізації. Відомо, що «індивідуальний підхід» як принцип навчання й виховання дітей завжди був присутній у дошкільній педагогіці, проте особливості його впровадження залишаються відкритим питанням для подальших наукових досліджень. У вітчизняній психології питання індивідуального підходу до навчання дитини привертало увагу науковців. Його розробляли О. Запорожець, Г. Костюк, В. Котирло, Д. Ніколенко, Л. Проколієнко та багато інших учених. Вони заклали основи індивідуального підходу, визначили його сутнісні характеристики та значущість. Дослідниці Н. Баглаєва, В. Кузьменко зауважували, що однією з головних умов забезпечення успіху у вихованні та навчанні дітей в закладах дошкільної освіти (ЗДО) є врахування вікових та індивідуальних особливостей кожної дитини, тобто реалізація індивідуального підходу.

Аналіз наукової літератури свідчить, що індивідуальний підхід до дітей полягає у використанні різноманітних методів та прийомів навчання та виховання залежно від потреб та можливостей кожного дошкільника; у варіативності фізичного та психічного навантаження; у використанні завдань різної складності, які пропонують на заняттях; у розумінні вихователем захоплень дітей, їхніх здібностей, мотивів поведінки тощо, тобто у створенні найсприятливіших умов для розвитку та виховання конкретної дитини.

Науковці індивідуалізацію визначають як таку організацію навчального процесу, при якій вибір способів, прийомів, темпів навчання враховує індивідуальні відмінності дітей, рівень розвитку їх здібностей до навчання. З класичної, традиційної точки зору мета індивідуального підходу до дитини полягає у тому, щоб пристосувати її до специфіки навчального процесу, навчального матеріалу, який необхідно засвоїти. Тобто адаптувати дитину до методів і засобів навчання, з метою засвоєння більшої кількості знань [1; 5].

У кожному дитячому колективі можна зустріти дітей різних типів темпераментів, поведінки, характеру. Деякі дошкільники рано виявляють здібності, обдарованість до певного чи різних видів діяльності, інші зовні замкнуті, нерішучі, невпевнені, і їхні інтереси виражені менш яскраво.

Кожна дитина неповторна, кожний дошкільник особливий. І всі потребують уваги з боку вихователя. Від педагогів залежить, чи зможуть вони знайти ключик до кожного. А це можливо лише тоді, коли знатимеш, що собою являє дитина, чим цікавиться, чим живе, від чого вона отримує радість, як до неї ставляться однолітки [4].

Навчальна діяльність повинна сприяти реалізації і розвитку індивідуальних особистісних характеристик дитини. Дорослий, вважає відомий психолог Л. Виготський, повинен при навчанні спиратися не лише на те, що дитина може зробити зараз самостійно («зона актуального розвитку»), але й на те, що дитина може досягнути у співпраці з дорослим («зона найближчого розвитку»). Причому саме «зоні найближчого розвитку» Лев Семенович відводив основну роль у процесі навчання [2].

Установлено, що дитина має потенційні можливості до засвоєння значної кількості знань, але допомогти їй, «розбудити розум» (як казав відомий педагог В. Сухомлинський) повинні дорослі [6]. Для того, щоб дитина гарно навчалась, треба навчати її тому, що лежить у «зоні найближчого розвитку» (цей матеріал дитина здатна сприйняти, саме він буде чинити на її психіку розвиваючу дію), при здійсненні навчання треба знати дитину, враховувати індивідуальні особливості. Дуже важливо відношення дорослих до дитини – воно повинно бути позитивне, дбайливе і доброзичливе.

Проводячи заняття з формування елементарних математичних уявлень у дитини дошкільного віку, вихователь помічає, що вона або відстає у засвоєнні знань, або випереджає інших. Зрозуміло, що такі діти вимагають індивідуального підходу. Якщо дитина випереджає з математики своїх ровесників, легко і швидко засвоює лічбу, впорядковує предмети за виявленими ознаками, робить розрахунки, класифікує і порівнює, вихователь підтримує такі

здібності, а у своїй роботі добирає більш складний матеріал, заохочує дітей до занять з математики. Особливу увагу вихователь приділяє дитині, яка йде творчим шляхом, підбадьорює її навіть у тих випадках, коли дошкільник, прагнучи до нового та оригінального, робить помилки. У випадках, коли вихователь помічає відставання дитини у засвоєнні математичних дій, понять, він, по-перше, намагається з'ясувати причину такого стану: чи то впливає виховання в сім'ї, чи слабка рухливість нервових процесів, через що дитина просто не встигає за загальним темпом, чи може, це нереалізовані потенційні здібності. Інколи дитина просто не засвоює всієї необхідної системи математичних дій, і це, зрозуміло, впливає на виконання окремих математичних операцій. Останнє легко виправити: досить провести індивідуальні заняття, аби дитина опанувала, скажимо, операцію порівняння чи класифікації, якщо вона відстає саме у цьому. Завдання вихователя ЗДО полягає в тому, щоб включити всіх дітей в активне й систематичне засвоєння програмового матеріалу. Якщо деякі діти не засвоїли певного правила або поняття, то це призведе до відставання в наступному засвоєнні математичних знань у школі [3; 5].

Стрижнем індивідуального підходу до дошкільників повинні стати увага й любов дорослих, дотримання діалогу в спілкуванні з дитиною. Вихователь для встановлення контактів з нею повинен ураховувати не тільки вік, а й індивідуальні особливості, її настрій і почуття. Якщо в дитини складаються теплі, щирі взаємини з людьми, вона стає більш врівноваженою, легше піддається виховному впливові [3; 4].

Отже, перш за все необхідно добре знати індивідуальні особливості дітей, рівень їх математичного розвитку.

Для того, щоб перевірити сформованість елементарних математичних уявлень дітей, нами була проведена дослідницька робота в ЗДО № 36 м. Полтави в молодшій групі. Після проведеного заняття з математики, ми запропонували такі завдання: Знайти клоуну відповідний колір кульки (клоуну, одягненому в червоне вбрання відповідає червона кулька, в зелене – зелена, та ін.). Знайти квадрат, трикутник, коло. Знайти лисичку, яка знаходиться в кімнаті (до неї треба йти: декілька кроків вперед та один – назад) Скажіть, скільки тут грибочків? (багато, один). Визначити, коли це буває? (день, ніч). Для пропонуванних завдань є відповідні малюнки. Ці завдання виконували 14 дітей досліджуваної групи, яких ми за отриманими результатами умовно поділили на 3 підгрупи: з високим, середнім та низьким рівнями математичного розвитку. Результати наших досліджень показали, що 4 дітей повністю виконали запропоновані нами завдання, вони не лише правильно відповідали, але й обгрунтували свою думку; 6 дітей допустили деякі помилки, але після додаткових запитань змогли виконати завдання; 4 дітей не справилися з більшістю завдань, вони плутали поняття “багато”, “один”, помилялися при визначенні кольорів. При цьому, 2 дітей, яких ми віднесли до першої групи, нещодавно прийшли до ЗДО, і показали високий рівень математичних знань, тому що в сім'ї з ними проводилася систематична індивідуальна робота (додому запрошувався вихователь). Батькам досліджуваних дітей надалися поради з метою ефективної організації ігор, метою яких є формування елементарних математичних уявлень. Якщо батьки знатимуть індивідуальні особливості своєї дитини, то вони зможуть допомогти їй ефективно засвоювати знання. Якщо, наприклад, дошкільник знає матеріал, але не може відповісти на запитання, варто підтримати і дати йому трохи часу для відповіді. Дорослому треба прикладати зусилля, щоб дитина навчалась із задоволенням. Якщо дорослі спостерігають, за тим, що дитина не встигає засвоїти запропонований матеріал, то варто враховувати індивідуальні особливості дитини і особливості навчання саме цієї дитини, про які ми говорили вище. Обов'язково зацікавлювати дошкільника до навчання, саме тоді матеріал сприйматиметься легко [4].

Отже, індивідуальний підхід у проведенні занять з математики дає можливість не тільки допомогти дітям у засвоєнні програмового матеріалу, але й розвинути їх інтерес до цих знань, забезпечити активну участь дошкільників у загальній роботі, що веде за собою розвиток їх розумових здібностей, уваги, попереджує інтелектуальну пасивність у деяких дітей, виховує цілеспрямованість та інші вольові якості.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук-метод. посіб. Київ : Інститут змісту і методів виховання, 1998. 204 с.
2. Выготский Л. С. Проблема обучения и умственного развития в школьном возрасте. *Теории учения* : хрестоматия. Часть 1. Отечественные теории учения / Под ред. Н. Ф. Талызиной, И. А. Володарской. Москва : Помощь, 1996.
3. Зайцева Л. Методика організації індивідуальної роботи в процесі формування у дітей дошкільного віку елементарної математичної компетентності : навчально-методичний посібник. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 240 с.
4. Кузьменко В. Індивідуальність в освітньому процесі ДНЗ. *Дошкільне виховання*. 2005. № 8. С. 5.
5. Ладивір С. О. та ін. Індивідуалізація виховання дошкільника : навч. посіб. Київ : Пед. думка, 2007. 150 с.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад вчителю. *Вибрані твори* : у 5-ти т. Київ : Радянська школа, 1976. Т. 3. С. 36.

УДК 37.015.3:005.32

Тетяна Грунтей
(Кам'янець-Подільський)

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ

У статті проаналізовано підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до класифікації функцій організації навчально-пізнавальної діяльності. Розглядається розширення функцій викладача, так як перехід до компетентнісно орієнтованої освіти потребує від викладача швидкої адаптації до реальних умов діяльності.

Ключові слова: компетентнісний підхід, управління, функції управління.

The article analyzes the approaches of national and foreign scientists to the classification of functions of management training. The attention that the transition to competencies based education requires the teacher instantly adapt to the real operating conditions, and its functions become broader meaning.

Key words: functions of management, competencies based education.

Постановка проблеми. Серед основних напрямків розвитку сучасної освіти є організація навчального процесу коледжу у відповідності до компетентнісно орієнтованого навчання. Визначення функцій управління навчанням дозволяє говорити про ефективність організації навчального процесу. Проте, як свідчить вітчизняна практика, процес управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів та його вдосконалення відбувається без системного дослідження його сутнісних характеристик. Однак, єдиної думки щодо функцій педагогічного управління, їх класифікації та змісту серед учених немає. Тому, необхідність наукових розробок у цьому напрямку є актуальною, так як без них неможливе запровадження у сучасну практику нових технологій навчання, що потребують реалізації управлінських функцій викладача.

Метою статті є визначення особливостей організації навчально-пізнавальної діяльності студента, зокрема функцій управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів і опис їх змісту з орієнтацією на компетентнісно спрямоване навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток системи освіти значною мірою визначається тим, наскільки ефективно здійснюється управління всіма її ланками, а